

Foaia Diecezană

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

<p>Prețul abonamentului :</p> <p>Pe un an . . . . . 240 Lei Pe jumătate de an . . . . . 120 Lei Pe un pătrar de an . . . . . 60 Lei Un număr . . . . . 5 Lei Pentru străinătate pe un an . . . . . 300 Lei</p>	<p style="text-align: center;">APARE DUMINECA</p> <p>Manuscrisele nu se înapoiează și se adresează redacției „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrației „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș.</p>	<p>Prețul inserțiunilor :</p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori; dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei</p>
---	--	---

Cauzele religioase ale revoluției lui Horia, Cloșca și Crișan.

De: Prof. Constantin Rudneanu.

În 28 Februarie a. c. se împlinesc 150 de ani dela tragerea pe roată a martirilor ardeleni Horia, Cloșca și Crișan. Cauzele cari au făcut să apară această revoluție sunt prea bine cunoscute: politice, sociale, economice — dar pe lângă acestea trebuie recunoscută cauza *religioasă-națională*. O cauză primordială fiindcă credința românilor ardeleni a fost acea putere de convingere religioasă, acea biruință talnică a ortodoxiei, contra catolicismului cutropitor, meschin și materialist.

Secolul al XVIII-lea e plin de frământări religioase, începând cu faimoasa unire a Românilor ardeleni cu Roma papală și până la sfârșitul revoluției lui Horia, întâlnim revoite, patimi și ură contra dominațiunii catolicismului maghiar.

Ni e cunoscut drumul de triumf al călugărului *Visarion Sarai*, care în 1744 întrase dinspre Banat în Transilvania; tot poporul român îi asculta cu dragoste și evlavie predicile ce le ținea. *Episcopul Inochentie Micu Klein* într'un sinod la Blaj arată, că poporul nu mai cereștează bisericile unite și nu mai primește slujbe religioase dela preoți. În sufletul poporului român era adânc infiltrată dragostea de credința ortodoxă și nici o putere din lume nu-l putea abate. În tot veacul al XVIII-ilea înainte de izbucnirea revoluției lui Horia și în decursul ei preoții uniți au fost alungați și'n locul lor introduși alții ortodoxi. Țăranii din Făgăraș l-au alungat pe preotul Vasile, cei din Alba-Iulia au protestat contra unirii. Spiritul refractar, adânc revoluționar a început deja din timpul unirii religioase, a prinde tot mai mult rădăcini în diferite sate ale Transilvaniei, de aceea Maria Tereza în 1745 trebuie să ia măsuri drastice contra ortodoxilor din Ardeal. S'a dezlănțuit tot mai mult

teroarea, iar Românii ortodoxi ai Transilvaniei au suferit foarte mult.

Oricât de multe măsuri ar fi luat stăpânirea habsburgică n'a fost în stare ca să stăvilească spiritul religios adânc înfipt în sufletul Românilor din Ardeal, vedem că în toate bisericile de acolo s'au aflat cărți de ritual și bisericesti venite din Principatele Române.

„Hrana sufletească, multă puțină, câtă se putea strecura prin mijlocirea bisericii în inimile obidite ale iobagilor asupriți curgea din izvoare curat românești din Sudul sau Estul Carpaților, dând vieții lor sufletești orientare în direcție cu totul opusă celei dorite de Habsburgi.

Dela mișcarea populară ortodoxă, pe care tenacitatea și iscusința călugărului Sofronie izbutise a o duce la biruință, le-a rămas Românilor din Transilvania, deci și Moșilor — mai ales acestora, fiindcă în teritoriul lor s'a desfășurat momentele ei mai de seamă — o prețioasă tradiție revoluționară, pe care erau hotărâți să o fructifice și în domeniul social-politic îndată ce se va ridica din mijlocul lor un cărmaci, în care să poată avea încredere. Mulți dintre tovarășii lui Horia vor fi participat în anii lor de tinerețe la mișcarea lui *Sofronie*, dela care nu trecuse nici un sfert de veac, și nu vor fi dat uitării până la bătrânețe scopurile ei principale, cari fuseseră alungarea „unirii” și a „iobăgiei” din țara Ardealului pentru a restaura ortodoxia în vechile ei drepturi și deprinderi nestânjenite. În sufletul căpeteniilor populare se trezise atunci conștiința vechimii lor milenare, ca urmași ai Dacilor, și deci a dreptului lor străvechiu de a stăpâni pământul acesta, smulgându-l dacă va fi puțință pe cale păcinică, dacă nu, fie și prin forță, — din mâna usurpatorilor.“)

Revoluția lui Horia în afară de cauzele politice, economice, sociale, a avut și latura

1) I. LUPAȘ: *Revoluția lui Horia*, Cluj, 1934, pp. 55-56.

ofensivă de convertire confesională religioasă. Dovezile le aflăm în convertirea elementelor eterodoxe colonizate în teritoriul românesc. Mișcarea lui Sofronie a avut un caracter ofensiv și nu urmărea convertirea ungarilor catolici la ortodoxie, ca și în revoluția din 1784. Explicația ne spune istoricul *Dr. I. Lupaș* în „*Revoluția lui Horia*“, se poate găsi în suferințele îndurate de poporul român din partea agenților de prozelitism catolic, astfel încât ceea ce urmăreau țaranii și preoții sub comanda lui Horia prin impunerea botezului românesc, nu era decât o reacțiune firească, provocată prin măsurile de convertire silnică, ce le fuseseră aplicate timp de peste opt decenii. Conte *Francisc Eszterházi* cancelarul Curții din Viena, întemeiat pe organele administrației din Transilvania, sublinia și el: „*că din toate peripeziile revoluției, apare lămurit tendința religioasă și cea națională*“.²⁾

Deci, pe lângă latura economică și socială a revoluțiunii, răscoala avea și un caracter religios în sens ortodox. Ei aveau deci să răsbune și nelegiuiri grele, săvârșite împotriva sufletului și religiei lor.³⁾ E curios spune d-l *St. Meș* în *Revoluția lui Horia* (Rev. Teologică, Sibiu, 1933, Nr. 5—6, pag. 228 passim.) că, în revoluția ardeleană, preoții uniți n'au eșit pe teren, decât numai ca denunțanți...

În această revoluție din Ardeal, găsim pe mai mulți preoți ortodoksi deținuți. Episcopul *Petru Petrovici* le ia apărarea, printr'o jalbă către Consiliul locotenențial, cum este cazul protopopului *Atanasiu Roșu* din Sebiș, preotul *Nicolae Vaianovici* din Ineu și mulți alții încă, cari au îndurat multe suferințe, preoții întemnițați erau din Gașca, Târnava, Slatina și din alte județe.⁴⁾

E lung șirul acelor preoți ortodoksi români cari au suferit în această răscoală. Ei s'au identificat cu dorințele lui Horia, Cloșca și Crișan, mergând cu crucea'n frunte, fiind pilde vii de iubirea credinței strămoșești și de neam românesc.

Se cuvine acum, să ne ridicăm cu sufletul până la sublimul sacrificiu al martirilor români ai legii și credinții strămoșești. Din jertfa lor, noi țesem azi firul nizuințelor nobile, ale idealismului și a iubirii de neam românesc.

Istoria Ardealului cu drept cuvânt a fost scrisă cu „*sânge și foc*“.

Din jertfa martirilor dela Alba-Iulia, alături de alte jertfe aduse pe altarul neamului s'a născut *România de azi*.

Generațiile de azi și cele viitoare au menirea sfântă de a consolida prin *muncă cinstită, idealism și credință strămoșească patrimoniul sfânt al României întregite!*

Episcop Nicolae Velimirovici:

Fiului căruia a căzut sub blestem părintesc.

Scrii, că te-ai certat cu tatăl tău, că te-ai despărțit de el, și că înainte de despărțire, te-a blestemat. Și întrebi dacă blestemul acela are vre-o importanță.

Neîndoios, că are. Cum să nu aibă importanță blestemul părintesc? Și de lucruri mai mici, până și de cele mai obicinuite gânduri, se cutremură lumea duhovnicească, cu atât mai mult de blestemul părintesc rostit pe bună dreptate. Noe a blestemat urmașii lui Ham pentru că Ham își batjocurise pe tatăl său Noe. Și acest blestem se transmite și se pronunță până în ziua de azi asupra seminiilor negre, hamitene.

În țara noastră, nu de mult, s'a înfăptuit un groaznic blestem matern. Pe un fiu nemernic l-a dojenit mama lui. Fiul, în mânie, își ocărăște mama. Ea, și de data aceasta îl dojenește. Atunci el cu sapa o lovește. Mama plânge și bocește și în durere fiind pronunță astfel de blestem asupra fiului ei: fiule nefiu, cum m'am bocit eu azi așa să te bocești tu în cea mai veselă zi a ta! Nu peste multă vreme muri mama, și fiul rămase nepocăit și neiertat. În ziua nunții fiului — în cea mai veselă zi a lui — muntenii pocniră din puști. O așchie „rătăcită“ a nimerit pe mire, și el începu a se văeta. Și moartea puse capăt vâetății — și vieții lui.

Străvechea poruncă dumnezească despre cinstirea părinților a confirmat-o Hristos pronunțându-o cu imaculatele Sale buze: *Cinstește pe tata și pe mama*. Pentruca nime, deci, să nu gândească, că porunca aceasta ar fi a lui Moisi iar nu a lui Hristos.

Ci, dacă careva dintre părinți, păgâni ori atei, ar rosti blestem asupra fiului lor pentru aceea că fiul este creștin, astfel de blesteme ar cădea asupra capului părinților, iar nu asupra fiului. Dar în cazul tău, vinovatul ești tu, și blestemul rămâne asupra ta. De aceea grăbește și roagă pe tatăl tău pentru viață, să ridice blestemul de pe tine și să te binecuvinteze. Pentruca să fii viu și mulți ani să trăiești pe pământ.

Domnul fie-ți într'ajutor.

Traducere din limba sârbă de:
Pr. A. Uroș-Doloveanu.

2) O. c. pag. 57—58.

3) Dr. GH. CIUHANDU: „Revoluția lui Horia“, Arad, 1934, pg. 74—75.

4) Dr. GH. CIUHANDU o. c. pp. 75—76.

Din vremuri apuse

— Cea de a treia alegere de episcop dela Caransebeș —
Protopresbiterul Mihail Popovici.

La 21 Noemvrie 1934 s'au împlinit 25 de ani de atunci.

Cele două alegeri de episcop dela Caransebeș, cea din 21 Septemvrie 1908 a arhiman-dritului Filaret Musta și cea din 29 Iunie 1909 a protosincelului Dr Iosif Traian Badescu, n'au fost confirmate de Impărat. Ministru al cultelor era doar vestitul conte Adalbert Apponyi. Și guvernul unguresc își propusese sfărâmarea autonomiei bisericii ortodoxe române din Transilvania și din Banat. Pentru ajungerea acestui scop diabolic avea nevoie de unelte. Și acele vremuri tulburi — durere — produsera destule uscături...

Banatul însă era prea încercat în lupte naționale, ca să poată fi înfrânt. Ca întotdeauna, așa și în acea epocă de zdruncinare a temeliei credinței strămoșești, Dumnezeu s'a milostivit și ne-a dăruit frunțași de seamă, iubitori de neam și de biserică. Ei au știut să organizeze o admirabilă rezistență națională, pe care trufașa putere de stat nu a putut-o birui. În alegerea dela 21 Septemvrie 1908 arhiepiscopul martirizat, Filaret Musta, obține din 54 voturi exprimate 41, iar în cea din 29 Iunie 1909, — după ce se făcuseră noi alegeri de deputați sinodali — reușește vlădica de mai târziu, Dr Iosif Tr. Badescu, cu 32 voturi față de cele 22 ale protosincelului Dr Iosif Olariu. Răposatul episcop a fost ales pentru a doua oară la 8/21 Martie 1920 cu 39 voturi din 44 exprimate.

Presiunile se întesesc. Persecuțiile seceră tot mai multe victime. Se fac ultimele pregătiri pentru asaltul definitiv. În prealabil însă se încearcă demoralizarea rândurilor compacte și disciplinate ale deputaților sinodali, grupați în jurul celor doi candidați băștinași, a căror realgere o cerea conștiința națională și demnitatea Banatului. Văzând pericolul, Guvernul unguresc ordonă o a treia alegere, dar cu ordonanța Nr. 116.235 din 6 Oct. 1909 esclude pe cei aleși dela o nouă candidare.

Mândria bănățeană este ultragiată. Ea însă nu se dă învinsă. Dimpotrivă lovește în plin pe cei cari credeau că pot distruge citadela nebiruită a ortodoxiei bănățene. La 21 Noemvrie 1909 treizeci și unu deputați din 58 pecetluiesc cu votul lor învingerea protosincelului Dr E. Miron Cristea dela Sibiu. Dr Iosif I. Olariu obținuse 24 voturi, iar 3 bile au fost albe. Am avut fericirea să fiu părtaș al bucu-

riei creștinești și românești care a cutremurat istorica noastră catedrală în aceea zi de praznic însoțit... El este secerișul bogat al unor lupte grele, purtate cu multe sacrificii, cu multe osteneți și cu mult zbucium.

Am luat parte activă în aceste lupte, hotărâtoare nu numai pentru viitorul strălucit în ierarhia bisericii a candidatului nostru părintele Dr E. Miron Cristea, ci și pentru, viața națională și eclesiastică a neamului românesc de dincoaci de Carpați.

De pe pânza amintirilor desprind constătuirea — istorică prin hotărârea luată de cele mai proeminente figuri ale Banatului din acea epocă și prin personalitatea marcantă a celui care o prezida — premergătoare actului alegerii, ce urma a se săvârși la sărbătoarea întrării în biserică din 1909.

În sala cursului III dela Institutul Teologic, după îndeplinirea ritualului privigherii, se întruniseră: Filaret Musta, Dr Iosif Badescu, Dr Petru Barbu, Dr Valeriu Branisce, Dr Petru Corneanu, Dr George Dobrin, Baron Geza Duca de Cadar, Andrei Ghidiu, Dr George Gârda, Petru Ieremia, George Jianu, Trifon Miclea, Dr Ioan Nedelcu, Sebastian Olariu, Traian Oprea, Dr Aurel Oprea, Dr Iosif Popovici, Ioan M. Roșiu, Gerge Szerb, Ilie Trăilă, Dr Petru Zepeneag ș. a. Președinte al soborului fu proclamat venerabilul *protopop al Mehadiiei Mihail Popovici*, — după generalul Traian Doda cea mai ilustră figură a Graniței bănățene, — iar secretar cel ce scrie aceste rânduri. Două concepții, diametral opuse, făceau uriașe eforturi de a-se convinge reciproc. Bătrânii, în frunte cu magnatul George Szerb, cu Dr Iosif Badescu, cum era și firesc, militau pentru „moderațiune“. Tinerii cu Dr Valeriu Branisce, Dr Petru Corneanu, Ioan M. Roșiu în frunte, străini de orice oportunism, nu se temeau de „provocare“. Ei credeau în biruința cea din urmă a intransigenței... Dar grupul așa zisei „partide național bisericești“ scăzuse simțitor. O deplasare de numai câteva voturi putea fi fatală. Unitatea și solidaritatea acestei partide trebuia salvată. Și a salvat-o președintele *Mihail Popovici*. După lungi discuții moșneagul martirizat în prigoane românești și grănicerești, se ridică dela catedra, de pe care odinioară vlădica Ioan Popasu propovăduia *calea, adevărul și viața*, și sfătuește într'o admirabilă perorație la *înțelegerere*... Să se facă o votare de probă și... minoritatea să se supună majorității... Și așa s'a și întâmplat... Și toți cei 31 — fără privire că au rămas învingători sau învinși, cuminecați din

potirul *solidarității naționale și bisericești*, au votat cu candidatul, acum oficios al românismului, Dr E. Miron Cristea. Și au mântuit biserica de îngenunchierea, ce i-o pregătea Apponyi.

S'au scurs de atunci ani mulți și cu ei s'au săvârșit în vecinicie și mulți dintre cei 31. Și s'a stins și bătrânul mag albit de zile negre. Cuvine-se deci să-i statornicim — pentru posteritate — deocamdată sumar viața-i pilduitoare.

Protopresbiterul Mihail Popovici s'a născut la 15/27 August 1837 în Caransebeș din viață preotească, fiind nepotul vestitului protopop Ioan Tomici (1771—1839), ale cărui făptuiri binecuvântate se resimt și astăzi în acest aret. A studiat dreptul la academia din Dobrițin și la universitatea din Viena și apoi teologia la Vârșeț. La 1861 intră în administrația comitatului Căraș cărmuit pe atunci de comitele suprem și membru al Casei magnaților, marele român Emanoil Gozdu, ca jurasor-pretor. Firea-i expansivă și dornică de manifestări românești îl determină însă în curând, la 6 Iunie 1865, să primească hirotonia de preot din mâinile episcopului Emilian Chengelaț dela Vârșeț. Servește întâi ca preot al Rășavei, mai apoi dela 24 Noemvrie 1873 ca protopresbiter al tractului Mehadia. Încă la 1868 episcopul Popasu îl numește asesor consistorial. Face parte din toate corporațiile bisericești și cuvântul său este determinant în cele mai dificile probleme. E unul dintre cei mai de seamă consilieri ai episcopilor Ioan Popasu și Nicolae Popea. Luptele sale pentru despărțirea ierarhică — vorbea perfect sârbește, căci liceul l-a studiat la Carloveș și la Vinkovce — cât și cele pentru conservarea caracterului confesional al școalelor, comunalizate cu forța în Graniță, sunt etape strălucite în viața sa zbuciumată.

Colaborator de seamă al generalului Doda își are partea sa de merit la organizarea Comunității de avere. Face parte din cele dintâi Comitete ale acestui important așezământ economic de pe teritoriul celor 94 comune grănicerești cu 140.000 locuitori. În cele ulterioare, deși a fost ales, nu intră, căci puritatea sentimentelor sale naționale nu admitea nici o transacție.

Luptător politic de rasă el este conducătorul și animatorul conferințelor naționale din sudul Banatului. Temperamentul său îl ridică pe cele dintâi baricade ale asaltului împotriva opresorului milenar. Atunci când Traian Doda, ales pentru a treia oară deputat în Dieta

ungară declară în scrisoarea sa din 10 Oct. 1887, adresată președintelui Camerei, că „eu nu voi lua parte la desbaterile Dietei... pentru că poporul român, al doilea popor, care cu toată împărțirea măestrită a cercurilor electorale, totuși reprezintă în 70—75 cercuri majoritatea dacă nu totalitatea populațiunii, la alegerile trecute numai într'un singur cerc s'a putut valida, prin urmare... nu are loc în constituția maghiară” — obștea grănicerească — 4500 alegători — se îndreaptă cu unanimitate spre protopopul Mihai Popovici și îl alege în 8 Februarie 1888 deputat în circumscripția Caransebeșului. Dar din aceleași motive nici el nu intră în Parlamentul unguresc și prin scrisoarea sa din 22 Februarie 1888 adresată „Casei reprezentative” declară: „o politică de stat care și-a făcut de problemă a crea țării un parlament în care cu escluderea celorlalte numai o singură rasă să fie reprezentată; o politică de stat, care în toate punctele activității sale tinde a identifica interesul comun al țării cu interesul particular al unei rase și pe această cale a inaugura dominațiunea unui particularism de stil mai înalt; o politică de stat care în această artificială identificare de interes caută nu numai cel mai eficace mijloc pentru dominațiunea unei rase, ci totodată și condițiunea sine qua non pentru existența ulterioară a Ungariei, zic, asemenea politică de stat e absolut incompatibilă cu interesele esențiale ale poporului român”... Deci... „într'un corp reprezentativ, în care poporul român nu are loc, nu poate să aibă loc nici unicul său reprezentant”.

Clerul și poporul dreptcredincios din protopopiatul pe care l-a păstorit patru decenii cu aleasă vrednicie, l-a sărbătorit în anul 1903 — treizeci de ani de protoierie — cu deosebit fast. Amintirea acestei însemnate cotituri în viața unui om, care și-a pus cu osârdie întregul său suflet drept jertfelnic în slujba neamului și a bisericii sale bănățene, a fost marcată printr'o fundațiune de 1000 coroane aur. O splendidă solidarizare a turmei cu păstorul, care a avut parte de multe neajunsuri și de prea puțină recunoștință în viață și după moarte, pentru faptele-i pilduitoare.

Moare la 29 Ianuarie 1911.

Posteritatea l-a uitat, cum uitat îi este și mormântul, pe care l-am cercetat la împlinirea celor 24 ani dela săvârșirea sa în Domnul. Inoise-va oare măcar la sorocirea celui al 25-lea an?

Dr CORNEL CORNEANU

Pe pământul făgăduinței . . .

— Note de drum —

De ing. Petru Fotoc.

Mai facem o plimbare prin *Muistân*, ca să ne notăm ce am mai aflat vrednic, pentru a fi trecut în carnetul însemnărilor. Ei, dacă le-am trece toate moscheele, apoi locurile de închinare cu importanță relativă, ar însemna să compunem un ghid al Ierusalimului în ediție românească, fără contribuția localnicilor. Am prea deraia, că asemenea lucrări se esecută cu concursul *benevol*, al tuturor celor vizați în ghid.

Dar nu lăsăm nimic, din cece este de seamă de văzut, de un pelerin simplu ca noi. Preoții își invoacă toate cunoștințele *seminariale* și acu dacă au prilej, de ce să nu le vadă, că urcând amvonul, să întregească cele biblice, cu bogățiile câștigate aici. Sunt multe de văzut. Ahea este colț de stradă sau zidire cu dimensiuni ori înfățișare deosebită, fără a purta pecetea vi'unui eveniment biblic. Nu le profanez. Cu sufletul meu ortodox mă închin, le cuprind în acest suflet larg, moștenit dela părinții mei, le notez, ca odată, cândva, să le pun pe hârtie. Va interesa pe cineva și va fi o pagină de glorie pentru părinții mei, că închinarea mea la sfintele locuri numai datorită lor a fost posibilă. Cei ce au copii mă înțeleg.

Aici e moschea *El-Arsâ* cu minunatul amvon *mimbar* sculptat în lemn și împodobit cu perle, sedef, abanos și fildeș. Tradiția susține că scobitura în peatra din dosul amvonului, ar fi urma piciorului Mântuitorului. Despre cele 2 colonne din stânga se zice, că cine nu poate trece prin mica distanță dintre ele, nu va ajunge în cer ori după altă versiune, nu este născut din pat legitim. Iată un mijloc de încercare în asemenea cazuri îndoelnice.

În suteranul terasei, că întreaga suprafață a Haramului e construită pe piloni de peatră, boltituri, ziduri de cisterne, între cari cavități uriașe, — într'o stâncă se arată *leagănul lui Iisus*. Acolo a fost și *casa bătrânului Simeon*. Găsim și cercetăm așa numitele *grajdurile lui Solomon*, dar la o afunzime mai mare, în cari cavități pe timpul cruciatelor de fapt au fost plasați cai. Originea este necunoscută. Poate să fie de pe vremurile ale cărui nume le poartă.

Dintre cele 4 porți pe cari le observăm aici și cari toate sunt închise cu zid fiecare e amintită cu vre-o tradiție în legătură, cea mai de seamă este *poarta de aur* cu vechime necunoscută. Poarta a fost închisă de muzulmani plecând din teama, că după o credință a lor, într'o

zi de Vineri, un domnitor creștin, urma a intra p' aici învingător, deci pentru ce să nu-l împiedece, ca să nu supere islamul. O moschee micuță indică locul unde ar fi *murit Solomon*, acesta se mai zice și *tronul lui Solomon*.

În *biserica sf. Ana* ar fi fost locuința sfintei în care totodată s'a născut și *sf. fecioară Maria*. Ni-se arată în apropiere *capela biciuirei*; despre stâlpul biciuirei am vorbit mai nainte.

Plecând după informațiile primite și cercetăm 2 locuri numite *lacul Bethesda*. Unul este un loc mai adâncit încunjurat de remășițele unui zid, dar lipsit de apă. Se zice și *lacul lui Israel*. Al doilea este în apropierea bisericii sf. Ana. Se află în curtea frumos amenajată cu flori a unei mănăstiri catolice. Călugărul de serviciu se bucură, că atingând soneria, cineva îi conturbă liniștea, că loc de închinare mai tăcut ca acesta n'am aflat în Ierusalim. Dela intrare la dreapta este bisericuța frumos împodobită, la stânga muzeul, înzestrat mai mult cu obiecte găsite pe loc, ca bani, instrumente muzicale, măsurii, greutăți, scule etc. Pe perete evanghelia referitoare, afișată și tipărită în 94 limbi, între cari și românește.

Vreau să văd *lacul*. Spre marea mea mirare, mi-se arată o fântână cu dimensiuni ca de trei sau patru ori cum sunt cele săpate. Jur împrejur lângă perete, în spiral unghiular, conduc treptele de lemn îmbătrânit, până la fund, unde mai este nițică apă. Afunzimea este de 20—25 m. Intrarea se îngăduie numai cu lumânare, ca vizitatorul să nu poticnească. Și în viață de câte ori nu așteptăm timp relativ lung, ca și slăbănogul din biblie *tulburarea apei*. Și câți nu ne trec înainte. Cu lumina'n mână și totuși ne împiedecăm, ne prăbușim, dar sufletul avansează, că pentru fiecare vine momentul *tămăduirii*, care ne servește apoi pentru timpurile ce urmează.

Am ajuns acum la un loc adesea pomenit în conversațiile noastre. E vorba despre *valea Iosafatului sau Chedronului*, unde după tradiție se va ținea *judcata de apoi*. Este o privire lugubră spre miile mormintelor mohamedane și evrești din vale, iar în față admirăm în splendoarea sa *Muntele Olivilor*, pe al cărui versant mai este încă un cimitir evreesc.

În ziua mare, profetii și Mohamed se vor așeza între columnele Haramului, iar tronul Mântuitorului nostru va fi pe munte. Toate trei confesiunile cred aceasta. Peste vale va fi întins un pod ca părul de îngust, peste care vom trece toți, după ce ne-am adunat aci. Cei buni vor fi sprijiniți de îngerul lor păzitor și vor trece, iar păcătoșii se vor prăbuși în adâncime. Ca să

economisească o cale lungă, evreii și mohamedanii se lasă îngropați cu preferință aici. În vale numai în timpul de ploaie mare este apă, de aici numirea *văii de carne*. Vedem și *lacul Siloamului*, cunoscut din Testamentul Vechiu, unde a fost vindecat orbul din naștere. Valea în partea de sus e lată și bine cultivată, în apropierea porții lui Ștefan e îngustă, ca apoi să ia forma unui defileu cu pereți abrupti, când se împreună cu *valea Himonului*, — care încunjură orașul dinspre vest — urmând ca dela această confluență, *Sionul* să fie îmbrățișat de *valea* — cu numele — *focului*, *Wădi en-Nâr*. Mai o cotitură spre sud-ost și se pierde și ea în deșertul Iuda, îndreptându-se spre Marea Moartă.

(Urmează)

Crâmpiele din viață.

Banii.

Iugurta ar fi zis plecând din Roma: Roma e de vânzare, dacă se află un singur cumpărător! Ce nu se vinde azi pe bani! În tot locul este corupțiune. Cu bani au fost descoperite multe secrete; prin bani au fost răsturnate dinastii; domnitori omoriți; s'au distrus împărății; căsătorii au fost încheiate și desfăcute; calomniile au fost aruncate în lume; au fost unealta viciilor de tot felul. Banul stăpânește lumea. Pentru bani poți avea, ce de altcum nicio când și pentru nimic n'ar fi de câpătat. Cât de serios și cu tot dreptul ne zice înțeleptul Sirah: Nimic nu este mai nedrept, decât a iubi banii, căci celce face astfel, acela își vinde sufletul său încă cât trăiește. Își lapădă măruntăele sale afară (Sirah 10, 10).

Omul nu este făcut pentru bani, ci banii pentru om. Cinste și onestitate sub toate împrejurările. Credință în orice stare. Dumnezeu și omul se pot încrede numai în aceia, cărora virtutea le e mai dragă decât banul. De aceștia sunt mai puțini. „Celce iubește argintul, de argint nu se satură; nici celce iubește belșugul de venituri, aceasta este deșertăciune“ (Eclez. 5, 10).

Despre moarte.

Moartea face toate asemenea. Ia coroana de pe capul regilor și le smulge sceptrul din mână, îi aruncă tot așa de afund ca și pe cerșetorul, care tot zdrențuit a trăit în lume. Corpul, fie al regilor sau al cerșetorilor, este al pământului. Dar sufletul se ridică către lumină, zboară înaintea Creatorului, care este totodată și judecătorul lui, și poartă cea mai pompoasă coroană — dacă e curat și nepătat — coroana nemuririi și a fericirii. Traducere de Pr. N. Văleanu.

Un cuvânt de mântuire

(Continuare și sfârșit la Nr. 6)

În acea coală, și în acel **Appel** se scrie, că nația magiară ar fi dat nației române tot ce au câpătat aceasta dela Martie încoace, și că-i va mai da D-zeu mai știe câte și mai câte, care toate nu sunt adevărate; pentru că nația magiară din Ungaria nimica n'are astăzi, ce n'ar ave și nația română, și pentru aceea nici poate mai da acestia ceva; iar ce au câpătat nația română dela Martie încoace nu i-au dat nația magiară ci i-au dat duhul vremii și prea dreptul și bunul ei Împarat și Kraiu **Ferdinand**.

Tot ce are nația română dela cea magiară fraților! este sângele nevinovat a fraților noștri, care prin magiari și secui fu vărsat din vănele române, și curse parăie în mai multe locuri a Ungariei și a Transilvaniei, ah D-zeule! fără de nici o vină a bieților Români! — !

Intrebați fraților! pre acel Kossuth și pre cei cinci bărbați români cari de săla se facură unealta lui, și pre toți cei ce vă zic pre coarda lor: cine v'au introdus în Biserică Protocoalele ungurești; cine au vrut să vi se întorcă cărțile bisericești în limba magiară; cine v'au silit să vă răpească prin aceasta dulcea voastră limbă românească din Biserică; cine vă numi în Dieta de acuma ungurească din Peșta pe toți rebeli; cine ceru în această Dietă să se învețe pruncuții voștri în școlăle voastre numai în ungurește, ca în așa chip să ni se stângă limba și naționalitatea, și să ne prefacem toți cu toții în magiari; cine au propus acolo ca în tot Banatul unde cea mai mare parte sântem noi Români să se aducă din Ardeal și să se așeze cu lăcașul săcuii, spurcatele acele și de sânge sătoasele hiene, care năvăliră asupra neamărilor noștri frați, și pușcându-i, înțepându-i și tăindu-i la Mihalt, Luna, Lipova și pre aiurea vărsară nevinovatul sânge de român; — au nu magiarizatul acela slovac Kossuth, carele aduse toată primejdiea în țară, și căruia va avea astăzi-mâne și nația magiară a-i însuși perirea de carea nu va scăpa; au nu el cu semenii săi; au nu nația magiară făcu toate aceste? — ! — ?

Până când fraților! Până când vom mai răbda noi atâta asuprire, atâta nedreptate, atâta tiranie, atâta terorism? — **Nu**, — nu mai mult, nici un minut.

Sângele nevinovat a fraților noștri prin magiari și secui cu nedreaptă tiranie în Margita, Beniș, Nădab, Arad, Lipova, Făget, Mihalt, Luna, Bara, și prin alte locuri vărsat strigă la ceriu, cere răspătire, turburata prin rebelii magiari stare a țării poștește ajutorul armelor noastre, împrejurările în care se află Monarhia toată doresc sprijoana noastră, prea bunul Monarh Singur așteaptă să ne arătăm și să adevărim cu fapta neclăuită noastră credință cu carea sântem totdeauna cătră toată Augusta casă Austriacă, așteaptă cu totadinsul să nu mai fim neutrali, să nu mai zăcem întru nepăsare.

Pre tălpi dară fraților Români! sus odată la arme toți cu toții, mic cu mare, apucați ce vă vine la mână să ne oștim pentru Împăratul, pentru apărarea coroanei ungurești pre seama legiuitului Kraiu, pentru sprijoana și susținerea întregimii Monarhiei Austriace, să ne oștim fraților pentru naționalitatea, limba și religia (legea) noastră, pentru Libertatea și Egalitatea tuturor națiilor; să ne oștim însă după sfințenie și dreptate, nevărsând sânge nevinovat, scutind muerile neamăte, apărând curătenia fecioarelor, cruțând pre cei neputincioși, pre bătrâni și pre prunci. **Moarte** tot acelu care se scoală

și se oștește împotriva Împăratului, voiei și poruncilor lui, — moarte tot rebelului. — D-zeu cu noi! Ceriul binecuvânteze toate pașurile și deprinderile noastre!! Să trăiască Împăratul și Kraiul nostru **Ferdinand**, — să triască într-o toată întregimea sa Monarhia și Constituția Austriacă, — să triască împreună cu noi toți cu toții ceice se oștească pentru **Împăratul!!!**

Doritoriul de mântuirea voastră
adevărat român

A. P.

Ș T I R I

Inițiativă laudabilă. Elevii unei școli primare din Oltenia stau în corespondență cu colegii lor din Iugoslavia făcând schimb de scrisori, trimițând acestora din urmă cărți și reviste frumoase. De curând au trimis la Episcopia noastră rugarea de a trimite unora din acești frați și colegi de școala primară foaia noastră diecezană. Surprinzătoare și de toată lauda este această inițiativă, și ea prezintă pe învățătorul inițiator într-o frumoasă lumină de apostol. Nadăjdum că această cerere li se va împlini.

† **Ion Bianu**, savantul profesor și academician român a trecut la cele eterne săptămâna trecută. Marele bărbat a fost de naștere din Ardeal și după strălucite studii în străinătate a fost numit profesor în București. Moare în vârsta de 75 ani. Dumnezeu să-l odihnească în pace.

† **Veturia Șandru**, soția preotului nostru Simion Șandru din Sadova-nouă a trecut la cele eterne pe urma unei gripe complicate cu pneumonie. Răposata a avut vârsta de 35 ani, lăsând în urma ei trei orfani minori și un soț nemângăiat.

Dumnezeu să-i facă parte de odihnă, iar pe cei îndurerăți să-i întărească în marea lor suferință!

Cartea intitulată „Cultul inimii lui Iisus la catolici“ s'a epuizat și deci comenzile să nu se mai facă decât eventual direct la librăria arhidiecezană din Sibiu.

Convocare.

Clubul Sportiv de pescuit „Păstrăvul“ din Caransebeș, în conformitate cu dispozițiunile statutare, convoacă

Adunarea Generală ordinară,

pe ziua de **3 Martie a. c. ora 4 p. m.** care se va ține în sala de ședințe a Primăriei orașului, cu următoarea ordine de zi: 1. Cuvânt de deschidere. 2. Alegerea membrilor verificatori. 3. Raportul Comitetului. 4. Raportul Cassarului. 5. Raportul Cenzorilor. 6. Diverse. În cazul, că membrii nu vor corespunde numărului recerut de Statute, adunarea generală se va ține Duminică viitoare, la ora și în localul susmenționat, indiferent de numărul membrilor prezenți.

Caransebeș la 18 Februarie 1935.

Pr. Teodor Șandru Președinte

Ioan Aliontie Secretar

Note Oficiale.

Nr. 938 Sc. 1935.

D-l. Capitan de stat major Marin Alexandru dela Divizia 5-a Buzău a compus o lucrare intitulată „Pregătirea preregimentară“, întâia lucrare care se ocupă de problema atât de actuală a pregătirii tineretului.

Cum pregătirea preregimentară nu poate și nici nu trebuie să fie opera exclusivă a Armatei, ci ea trebuie să fie fructul unei colaborări strânse și laborioase dintre instituțiunile fundamentale surori: Școală, Biserică și Armata. Cum până acum la noi nu este o directivă precisă, metodică și practică în problema aceasta, lucrarea din chestiune se impune ca o călăuză necesară și de primul gen.

O recomandăm cu toată căldura atât On. Preoțimi cât și tuturor acelor cari prin fapta și activitatea lor contribuie la acest nou mijloc de educație cetățenească.

Prețul unei lucrări este de 80 Lei pentru particulari, 100 Lei pentru instituții și se poate avea dela autor, din Buzău.

Caransebeș în 12 Februarie 1935.

Episcopul diecezan:

† Vasile

* * *

Nr. 1060 Sc. 1935.

D-l. R. Stănescu din București str. General Angelescu Nr. 143 a întocmit un tablou mural de propagandă împotriva bombardamentului cu gaze. Acest tablou s'a tipărit cu aprobarea Ministerului de Interne Secretariatul General al Comisiunii superioare de apărare pasivă. Reprezintă diferite scene din războiul aerochimic la orașe și sate cu sfaturi practice cum trebuie să procedeze populația în timpul unui bombardament cu gaze.

Birourile și Oficiile doritoare de a avea acest tablou se vor adresa locului sus arătat. Prețul este de Lei 50 bucata.

Caransebeș în 18 Februarie 1935.

Episcopul diecezan:

† Vasile

* * *

Nr. 1055 Sc. ex 1935.

Prea On. Domn Protopresbiter Consilier ref-eparhial Dr. Gheorghe Ciuhandu dela Arad a pregătit de tipar o mare lucrare istorică, intitulată „Episcopii Samuil Vulcan și Gherasim Raț.“

Lucrarea este de mare interes istoric, căci ea tratează un episod important din războiul

confesional, atât de crunt, din secolul trecut. El se petrece într'un timp nu prea îndepărtat și în nemijlocita noastră apropiere, cu multe legături și repercursiuni în trecutul propriei noastre vieți religioase bisericești.

Lucrarea va avea circa 600-700 pagini, iar costul ei 500 Lei, tipărindu-se aproximativ în 2—3 luni.

P. O. Protopopi li s'au trimis o seamă de „Lămuriri“ pe urma cărora doritorii de a o avea se pot interesa la preoți și se pot prenumera la această carte.

Cei doritori să se anunțe direct autorului, cel mai târziu până la 10 Martie a. c.

Caransebeș din ședința Consiliului eparhial ținută în 20 Februarie 1935.

Episcopul diecezan:
† Vasile

CONCURSE.

Nr. 426 B. 1935.

Pe baza §-ului 63 din Statutul organic combinat cu § 23 p. 5 din acest statut precum și pe baza §-ului 7 din Regulamentul pentru procedura la alegerea de protopresbiter Consiliul eparhial publică concurs pentru întregirea postului de protopresbiter în tractul Logojuului cu sediul în Logoj.

Recurenții la acest post au să dovedească că au calificația cerută în concluzul Nr. protoz. 111 al Congresului național bisericesc din anul 1888.

Emolumentele împreună cu acest post sunt:

1. Dotațiunea dela sesia protopresbiterală din Logoj care dotațiune constă din:

a) 2 (două) sesiuni parohiale în extensiune de 52 jugere respective în extensiune după cum se află în natură.

b) birul și ștola uzitată.

2. Birul protopresbiteral dela preoți conform ses. 32 din Rescriptul declaratoriu illiric.

3. Pausalul pentru speșele cancelariei protopresbiterale în suma votată anual de adunarea protopresbiterală și aprobată de Consiliul eparhial care de prezent face Lei 7000.

Din considerare la probabilitatea unei eventuale noi arondări a protopresbiteratelor nou alesul protopresbiter va trebui să-și dea consimțământul la noua arondare a protopresbiteratelor, fără a forma vre-o pretențiune materială.

Reflectanții la acest post, având învoirea Consiliului eparhial, își vor înainta cererile lor, însoțite de documente autentice despre calificația și ocupația lor de până acuma, Consiliului eparhial în termen de 30 zile dela publicarea primă a acestui concurs în „Foaia Diecezană“.

Caransebeș din ședința consiliului eparhial ținută în 29 Ianuarie 1935.

Episcopul diecezan:
† Vasile.

3—3

Pe baza decisului Venerabilului Cosiliu Eparhial de sub Nr. 6609 B. ex. 1934, se escrie concurs pentru postul de capelan cu dreptul de succesiune pe lângă preotul Ioan Turcan din Cireșa, protopresbiteratul Caransebeșului, cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“ cu următoarele

Emolumente:

1. $\frac{1}{3}$ din sesiunea parohială.
2. $\frac{1}{3}$ din toate venitele stolare parohiale.
3. de locuință se va îngriji alesul capelan.
4. Capelanul va catehiza în toate comunele adevă:

Cireșa cu fiile Zăvoiu și Ferdinand.
Va avea apoi să plătească dările pentru pământul și venitele ce folosește.

Recurenții la acest post având încuviințarea P. S. S. Episcopului diecezan își vor înainta cererea de concurs prin prea On. Oficiu protopresbiteral din Caransebeș, consiliului parohial din Cireșa și se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sf. biserică din Cireșa, spre a-și arăta dexteritatea în cele bisericești.

Cireșa din ședința Consiliului parohial, ținută la 10 Februarie 1935.

Ioan Turcan m. p.
președinte

Iosif Boldea m. p.
2—3*
notar

Tipărit, în Tipografia
noastră diecezană, a apărut:

Manualul de Tipic

al Bisericii ortodoxe, în uzul teologilor
și preoților, cuprinzând serviciile
Dumnezeești din postul
sfintelor Paști

Intocmit de:

CONSTANTIN VLADU

profesor de Tipic și Cântare la Academia
teologică din Caransebeș,

aprobat de Consiliul eparhiei ort. rom. a Caransebeșului
și tipărită cu binecuvântarea în Domnul adormitului
fost episcop diecezan Dr IOSIF TRAIAN BADESCU.

Cartea e tipărită pe hârtie
fină, în două culori și
se poate comanda dela

LIBRĂRIA
și TIPOGRAFIA
DIECEZANĂ
din CARANSEBEȘ.

Exemplarul: Lei 180

plus speșele postale.

